

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 5. Vtrum voluntas, quæ consentit conscientiaë erranti, aliquando sit
bona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Obiectio-
nes solunt
esse.

Dices Primò, fieri potest vt quis aliquid velit contra conscientiam; nec tamen apprehendat aliquam specialem rationem mali; vt si quis proponat malè agere in genere: ergo non est verum quod ait D. Thomas; ac proinde tale peccatum non habebit specialem malitiam.

Respondeo, Dicitur Thomam loqui de eo, qui aliquid exterius contra conscientiam operatur: etsi enim possim velle malum in genere; non tamen possum malum in genere operari: talis autem volitio mali in genere habebit suam malitiam ex obiecto in genere considerato; erit tamen hæc malitia non generica, sed specifica, etsi ad nullam speciem particularium vitiatorum pertineat. Sicut amor honesti in genere, habet pecialem bonitatem; quæ tamen ad nullam particularem virtutem sit adstricta.

Dices Secundò, Interdum peccamus contra conscientiam dictantem id quod facimus esse peccatum, non cogitantes interdum an sit peccatum mortale, an veniale, sed tantum in genere esse peccatum: quale peccatum est?

Respondeo Primò, Si dubitamus actu vtrum sit peccatum veniale, an mortale quod facimus, & tamen facimus; est peccatum morale. Ratio est, quia sic operans, voluntariè se exponit periculo peccati mortalis.

Secundò, Si non occurrat vlla dubitandi ratio, sed solum in genere putemus esse malum; tunc vel conscientia errat, vel non errat: si non errat, eò quod reuera opus sit malum; tunc iudicandum est ex materia, quale sit peccatum: si enim materia sit grauis, erit peccatum mortiferum illud facere; vt si quis circa se, vel alium turpem habeat contactum causâ voluptatis, sciens id esse peccatum, nesciens tamen vel non cogitans an sit veniale an mortale; peccat mortiferè: quia materia illum obligabat ad diligentiorè considerationem, & etiam sui conditione eum ad hoc excitabat. Si autem materia sit leuis, solum peccat venialiter. Similiter si conscientia dictans esse peccatum, erret; erit solum peccatum veniale, vt rectè docet Nauarrus præludjo 9. num. 9. Ratio est, quia conscientia non proponit illud, nisi vt malum in genere: ergo voluntas acceptans, non contrahet nisi malitiam eam, quæ satis sit ad generalem rationem peccati: ergo solum venialem; hæc enim sufficit ad rationem peccati; nam ratione materiæ, cum non sit mala, nihil contrahet malitiæ. Nec obstat quòd is, qui sic operatur, videatur se exponere periculo peccati mortalis ex modo operandi; quia reuera se non exponit periculo ex modo, sic operandi absolute, sed ex modo operandi sic in graui materia.

Dico Tertio, Peccatum contra conscientiam commissum, non est duplex peccatum, nec habet duplicem mali speciem; aliam vt est contra conscientiam, aliam vt est contra aliquod præceptum particulare.

Probatum Primò, Quia esse contra conscientiam, non est aliqua species mali, sed solum est quædam circumstantia non nihil aggrauans peccatum intra propriam suam speciem, eò quod efficiat illud magis voluntarium.

Probatum Secundò à priori. Quia conscientia non se habet per modum obiecti respectu voluntatis, sed solum per modum applicantis obiecti; est enim actus intellectus proponens obiectum sub

ratione præcepti, vel vetiti; boni vel mali, vnde per se non tribuit actui bonitatem vel malitiam, sed solum ratione obiecti, quod per conscientiam vt bonum vel malum, præceptum vel vetitum proponitur.

Confirmatur, Quia actus bonus non habet duplicem bonitatem, ex eo quod sit conformis conscientia; & obiecto honesto; quia hæc duo habent se per modum vnus boni, & vnus regulæ: ergo opus malum non habet duplicem malitiam, eò quod sit contra conscientiam, & contra bonum honestum, vel legem diuinam; quia hæc duo se habent instar vnus boni, & vnus regulæ à qua disceditur. Pari modo obiectum turpe, & iudiciu quo aliquis iudicat faciendum illud, quia delectabile, non sunt duo mala, sed vnum applicatum voluntati ad prosequendum.

Dices ex Adriano. Qui facit bonum contra conscientiam, quæ putat illud esse malum, vel quæ dubitat an sit malum, peccat, quia contra conscientiam facit: ergo qui facit malum, sciens esse malum, peccabit duplici ratione; facit enim quod verè malum est, & facit contra conscientiam. Confirmatur, quia malitia quam actus habet ex obiecto, non impedit malitiam, quæ oritur ex eo, quod sit contra conscientiam.

Respondeo Negandò consequentiam; quia vtròque est tantum vna ratio mali, quam voluntas acceptat: qui enim facit bonum, putans esse malum, suâ apprehensione & conscientia apponit nouam malitiam obiecto, & illud cum illâ malitiâ acceptat: qui autem facit malum, sciens esse malum, non apponit obiecto nouam malitiam, sed cognoscens eam quæ inerat, acceptat obiectum. Itaque hic non est nouum peccatum ex eo quod fiat actus contra conscientiam; quia conscientia non apponit aliam malitiam obiecto, quam ea quæ re ipsa inest: ibi verò est nouum peccatum; quia conscientia apponit obiecto malitiam, quæ ipsi non inerat. Eandem autem vim habet obiectum ad inficiendam voluntatem, siue in re malum sit, siue in apprehensione. Ad Confirmationem. Conscientia hic non addit nouam malitiam, & ideo non est duplex peccatum.

DVBIVM IV.

Quotuplex sit conscientia?

Respondeo. Est quintuplex. Recta, Erronea, Dubia, Probabilis, Scrupulosa.

Recta vocatur, quando iudicium est verum.

Erronea, Quando falsum.

Dubia, Cum neutri parti determinatè assentimur, rationum inopiâ pendentes animi.

Probabilis, Cum alteri parti assentimur ducti ratione vel auctoritate; tamen cum formidine de opposito: vel quando vtraque pars est probabilis.

Scrupulosa, Cum leuibus rationibus suspicamur aliquid esse prohibitum, vel præceptum.

DVBIVM V.

Vtrum voluntas qua consentit conscientia erranti, aliquando sit bona?

Respondeo & Dico Primò, Si error conscientia sit culpabilis, voluntas consentiens non

27

Si dubites, an sit mortale an veniale: quale peccatum committatur.

Quale, si solum in genere peccatum esse malum.

Nota.

28

Non est duplex peccatum.

29

Argumentum Adriani soluitur.

30

Est quintuplex.

31

Error conscientia culpabilis non

non potest esse bona. Est communis sententia Doctorum, & D. Thomae art. 6.

Ratio est, quia error culpabilis, quo id quod reuerà peccatum est, putatur non esse peccatum, non facit vt malitia operis censeatur non voluntaria, sed potius facit voluntariam: cum enim error sit voluntarius, etiam id quod sequitur ex errore, & debebat impediri ne sequeretur, voluntarium censeatur, iuxta ea quae dicta sunt q. 6. art. 3.

Dico Secundò, Si error conscientiae sit omnino inculpatus, voluntas illi consentiens non solum non est mala, sed etiam potest esse honesta & laudabilis.

Probatum Primò, Quia error inculpatus omnino malitiam obiecti veluti abstergit, ita eam occultans ac tegens, ac si non esset, sicque excusat voluntatem à culpa; facit enim vt voluntas nullo modo, nec directè nec indirectè censeatur illam malitiam velle. Vtèrius verò apponit operi honestatem, prudenter illud apprehendendo sub ratione honesti; & sic voluntas acceptans illud, est honesta.

Secundò, Quia qui habet errorem inculpatum, potest prudenter cum his circumstantijs iudicare hoc opus sibi esse licitum & honestum (nam quilibet rectè dispositus, cum his circumstantijs idem iudicabit:) Atqui voluntas prudenti iudicio conformis est honesta: ergo, &c. Explicatur exemplis. Putabat Iacob errore inculpato hanc esse Rachelem uxorem; qui error primò tegebatur malitiam, quae alioqui in illo obiecto apparuisset: Deinde faciebat vt prudenter posset apprehendere & iudicare hanc cognoscere, esse licitum & honestum; vnde voluntas poterat hoc sub ratione honesti velle.

Dices, Qui ex errore culpabili aliquid faciunt, putantes esse honestum, vel Deo gratum (sicut Iudaei persecuentes Christum & Apostolos) etiam feruntur in opus sub ratione honesti; putant enim se obsequium praestare Deo: ergo eorum voluntas potest esse bona.

Respondeo, Non propriè sub ratione honesti illud volunt; quia verè respectu illorum hoc opus cum his circumstantijs non est honestum; sed solum quamdam imaginem honesti habet: nemo enim prudens cum his circumstantijs iudicabit hoc esse honestum. Secus verò res habet, quando ignorantia est inculpata: tunc enim id quod secundum se & absque errore non est honestum, fit honestum respectu huius propter illam circumstantiam erroris; nam quiuis cum tali errore prudenter iudicabit hoc esse honestum. Vnde patet, errorem inculpatum non solum excusare, sed etiam per modum circumstantiae facere, vt id quod in se non est honestum, fiat honestum respectu operantis.

DVBIVM VI.

Vtrum Conscientia errans obliget?

Durandus in 2. dist. 39. quaest. 5. num. 7. docet duo. Primò, conscientiam errantem non obligare; quia nemo obligatur ad malum, vel ad bonum non debitum. Secundò, Conscientiam tamen errantem, si sit imputabilis, id est, culpabilis, ligare hominem; quia ita con-

stringit, vt neque secundum eam; neque contra eam possit facere. Si autem non sit imputabilis, solum ligare secundum quid, nempe vt non possit agere contra eam; possit tamen secundum eam. Idem docet Almainus Tract. 1. Moral. c. 5.

Medina verò & alij multi absolute docent, conscientiam erroneam obligare, vt eam vel sequamur, vel deponamus.

Respondeo & Dico Primò, Conscientia errans, si error culpabilis sit, obligat quidem vt non agamus contra illam; quamdiu perseverat; non tamen verè obligat, vt agamus secundum eam, sed solum videtur nobis obligare propter falsam nostram opinionem.

Prior pars est communis DD. & colligitur ex D. Thoma art. 5.

Probatum Primò, Quia agere contra dictamen conscientiae, est intrinsecè peccatum; ita vt ne Deus quidem possit in hoc dispensare: atqui obligamur ad vitandum peccatum: ergo obligamur non agere contra conscientiam.

Maior patet ad Romanos 14. Quidquid non est ex fide, peccatum est. Quem locum etiam D. Augustinus interdum explicet de fide Catholica; (de cuius sententia infra dicitur quaest. 109.) tamen communis sententia aliorum est, intelligendum esse de Conscientia; vt sensus sit, Quidquid fit contra conscientiam, vel non secundum conscientiam, est peccatum. Ita Origenes, Chrysostomus, Commentarius Ambrosij, Theodoretus, Theophylactus, Anselmus, Glossa, & alij; & manifestè conuincitur ex verbis Apostoli.

Probatum Secundò, Quia voluntas, cum per se sit caeca, tenetur non agere contra propriam suam regulam, à qua debet dirigi: atqui proxima regulà voluntatis est dictamen conscientiae (quia per hanc omnis alia regulà, vt lex aeterna, lex humana, & omne obiectum proponitur & applicatur:) ergo tenetur non agere contra conscientiam.

Probatum Tertio, Conscientia errans vel proponit id quod non est peccatum, tamquam peccatum; & sic agere contra conscientiam, est velè id quod putatur esse malum & peccatum; vel quod non est praecipuum, proponit tamquam praecipuum; & tunc agere contra conscientiam, est implicite contemnere praecipuum: atqui obligamur non velle malum, & non contemnere praecipuum: ergo obligamur non agere contra conscientiam. Sicut enim possumus obligari ad actum posituum liberum; ita etiam ad liberam negationem actus.

Dices, Id quod conscientia errans proponit tamquam malum, non est verè malum, sed bonum: ergo non facit, vt voluntas sit verè mala.

Respondeo Negando consequentiam, Quia etsi in se sit bonum, tamen hac bonitas est incognita; vnde perinde se habet ac si non esset; quia voluntati non proponitur, & vterius apprehenditur tamquam malum; vnde cum illa malitia est volitum: quare facit voluntatem malam. Quod apertè colligitur ex Apostolo ad Rom. 4. Qui existimat aliquid esse commune; ei est commune; id est, immundum, ac proinde prohibitum.

Alterà pars est D. Bonaventurae in 2. dist. 39. art. 1. q. 3. vbi dicit: Si conscientia erronea dicitur aliquid faciendum esse, quod est contra legem Diuinam, tunc non obligat ad faciendum, vel ad non faciendum, sed ad

Medina affirmat.

Conscientia culpabiliter errans, non obligat vt agamus secundum eam.

Prob. prima pars.

Ad Rom. 14. Fides idem quod Conscientia.

Voluntas quia caeca, debet dirigiri.

Solutio obiectio.

Prob. 2a cuncta pars Bonaventurae sed ad

32 Error inculpabilis.

Voluntas sequens conscientiam errantem, potest esse bona.

33

Iudaei persequentes Christum & Apostolos, non fecerunt id sub ratione honesti.

34

Durandus distinguit.